

Česko-německé vztahy v období první Československé republiky očima španělského vyslanectví v Praze¹

Klára Staňková

1. Úvod

Meziválečné Československo se po celou dobu své existence muselo vyrovnávat s obtížemi, jež zdědilo po zaniklém mocnářství. Jeden z nejpalčivějších problémů bezesporu představovala komplikovaná národnostní situace nově vzniklého státu, který od počátku balancoval na hraně principu národního sebeurčení, jenž sice do značné míry ospravedlňoval jeho vlastní existenci, na straně druhé však dával prostor menšinám stupňovat své požadavky, a to do takové míry, která v konečném důsledku vedla k zániku Československa v roce 1938. O složité národnostní poměry se přirozeně zajímaly cizí zastupitelské úřady. Nejinak tomu bylo v případě španělského vyslanectví v Praze, které v hlavním městě fungovalo od července 1920.² Na španělském zastupitelském úřadě v Praze se během první republiky vystříдалo ve funkci vyslance osm reprezentantů, ve Španělsku se v průběhu téhož období třikrát změnila forma vlády: od konstituční monarchie Alfonse XIII. (1902–1923) přes vojenskou diktaturu generála Prima de Rivery (1923–1930) až k republikánskému zřízení (1931–1939), jehož existenci narušila tragédie občanské války (1936–1939).³

Hlavní badatelský záměr studie tedy spočívá v ozřejmění, s jakou frekvencí se zprávy z vyslanectví vztahující se k otázce česko-německého vztahu zasílaly, jak byly obsáhlé, jakých aspektů si diplomaté všímali či jaký důraz jim ve svých elaborátech přikládali. Výzkum bude zaměřen na období od obsazení zastupitelského úřadu v Praze na konci července 1920 do počátku španělské občanské války v červenci 1936. Stanovené cíle budou naplněny prostřednictvím přímé

¹ Příspěvek vznikl za podpory MŠMT ČR udělené UP v Olomouci (IGA_FF_2023_011).

² Prvním španělským vyslancem v Praze se stal Pedro Sebastián de Erice. Pověřovací listiny byly předány 30. července 1920. Viz Archivo Histórico Nacional (dále jen AHN), Archivo histórico del Ministerio de Asuntos Exteriores (dále jen AHMAE), fond Correspondencia, sign. 1434, Zpráva P. S. de Erice z 30. července 1920.

³ CHALUPA, Jiří: *Dějiny Španělska*. Praha 2017, s. 402–509.

metody historické práce, přičemž užité prameny se podrobí kritické analýze. Samotné téma pak přímo vybízí k aplikaci chronologického postupu. Studie tedy bude rozdělena na dva okruhy. První z nich bude dokumentovat období konstituční monarchie a Riverovy diktatury. Druhá část se zaměří na časový úsek od vzniku druhé španělské republiky do okamžiku vypuknutí občanské války ve Španělsku.

Jako hlavní pramenná základna poslouží zprávy španělských diplomatů v Praze zasílané pravidelně nadřízenému orgánu do Madridu.⁴ Autory těchto pramenů byli nejen vyslanci, ale i legační tajemníci.⁵ Dokumenty tohoto charakteru se nachází ve dvou španělských archivech, a to v Archivo Histórico Nacional v Madridu (zprávy z let 1920–1930)⁶ a v Archivo General de Administración v Alcalá de Henares (zprávy z let 1931–1936)⁷. Jejich rozsah a frekvence závisí vždy na důslednosti konkrétního vyslance či legačního tajemníka, jenž v danou chvíli výstupy zpracovával. Všechny se však zaměřují na tehdejší politické, hospodářské a kulturní dění v Československu. Zprávy rovněž často obsahují osobní postoje diplomatů. Ač se v nich mnohdy vyskytují velmi subjektivní hodnocení, jedná se o zajímavý zdroj, který nám může pomoci pochopit vnímání prvorepublikového Československa zvnějšku, v tomto případě pohledem země, jež ve stejném období prošla bouřlivou transformací z tradiční monarchie směrem k republikánskému zřízení. Taktéž dojde k využití archiválií uložených ve fondech pražského Archivu Ministerstva zahraničních věcí. Diplomatické zprávy budou ve studii rovněž konfrontovány s dobovým tiskem.

Co se odborné literatury týče, k tématu menšin v Československu v meziválečném období vyšlo v uplynulých letech v České republice hned několik zásadních publikací. Z těch obecně laděných je nasnadě jmenovat například dílo autorského kolektivu Andreje Tótha, Lukáše Novotného a Michala Stehlíka s názvem *Národnostní menšiny v Československu 1918–1938*⁸ či monografii Reného Petráše *Menšiny v meziválečném Československu*.⁹ První z nich se

⁴ Zprávy se nachází v Archivo Histórico Nacional v Madridu (1920–1930) a v Archivo General de Administración v Alcalá de Henares (1931–1936; dále jen AGA).

⁵ Ve sledovaném období působili na španělském vyslanectví dva legační tajemníci, a to José de Cárcer y Lassance (1920–1929) a Gaspar Sanz y Tovar (1929–1936). AGA, Archivo de Ministerio de Asuntos Exteriores y Cooperación (dále jen AMAEC), kart. 12/3285 a kart. 12/3885.

⁶ Zde se v rámci AHMAE zejména jedná o fond s názvem Correspondencia a Política.

⁷ V tomto archivu se především jedná o dokumenty uložené v rámci archivu AMAEC.

⁸ TÓTH, Andrej – NOVOTNÝ, Lukáš – STEHLÍK, Michal: *Národnostní menšiny v Československu 1918–1938. Od státu národního ke státu národnostnímu*. Praha 2012.

⁹ PETRÁŠ, René: *Menšiny v meziválečném Československu. Právní postavení národnostních menšin v první Československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana*. Praha 2009.

zabývá nejen nahlížením menšin na založení Československa či jejich postupným etablováním se v politickém životě. Rovněž se zaměřuje na uplatňování právních norem ze strany státu vůči těmto menšinám. Velmi detailně pak vystihuje druhou polovinu třicátých let, která se nesla ve znamení hledání východiska ze strany vládních garnitur, jež by vedlo k poklidnému soužití všech menšin. Druhá v pořadí, taktéž obsáhlá a detailní monografie, pak dokumentuje právní postavení menšin jak z perspektivy vnitrostátního, tak mezinárodního práva. Z děl monitorujících vztah německé menšiny k Československému státu bychom neměli zapomenout na jména autorů jako Johann Wolfgang Brügel¹⁰ či Václav Kural.¹¹

2. Španělské vyslanectví v Praze v období konstituční monarchie (1920–1923) a Riverovy diktatury (1923–1930)

Prvním vyslancem působícím na zastupitelském úřadě v Praze od července 1920 se stal Pedro Sebastián de Erice, vévoda z Proenzy. Stálé prostory pro vyslanecký úřad se mu podařilo pronajmout až na podzim téhož roku, a to v bytě na adrese Bredovská 7.¹² Kromě Ericého zde pracoval i legační tajemník José de Cárcer y Lassance. Španělské vyslanectví rovněž využívalo služeb překladatele. Tuto funkci zastával nejprve León Schiller Lorraine¹³ a od roku 1923 Otto Anscherl.¹⁴

V případě Ericého se jednalo o typického představitele španělského diplomatického sboru. Jakožto šlechtic vstoupil po studiu práv v Madridu¹⁵ v roce 1898 do španělských diplomatických služeb. Do července 1920 působil na různých diplomatických postech, naposledy pak v marockém Tetuánu, kam se po ukončení „pražské mise“ kvůli své manželce, již nevyhovovalo

¹⁰ Johann Wolfgang Brügel neodmyslitelně patří k největším odborníkům na česko-německé vztahy. Nelze nezmínit jeho obsáhlé dílo s názvem *Češi a Němci 1918–1938*. Viz BRÜGEL, Johann Wolfgang: *Češi a Němci 1918–1938*. Praha 2006.

¹¹ Václav Kural je (spolu)autorem několika publikací vztahujících se k česko-německému soužití v rámci meziválečného Československa. Viz například: KURAL, Václav: *Konflikt místo společenství? Češi a Němci v Československém státě (1918–1938)*. Praha 1993 či KURAL, Václav – RADVANSKÝ, Zdeněk a kol.: *„Sudety“ pod hákovým křížem*. Ústí nad Labem 2002.

¹² AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Erice z 2. října 1920.

¹³ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Erice z 3. srpna 1920.

¹⁴ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1435, Zpráva P. S. de Erice z 16. srpna 1923.

¹⁵ AHN, fond Universidades, Universidad central, sign. 4758/11.

středoevropské podnebí,¹⁶ vrátil.¹⁷ V době jeho nástupu do Prahy se tedy jednalo o zkušeného diplomata s dlouholetou praxí. V Praze působil až do léta 1925.¹⁸ Ze všech vyslanců setrval ve své funkci nejdéle a z hlediska frekvence zasílaných zpráv nadřazeným patřil v tomto úřadu k „nejplodnějším“. Pro představu, jeho produktivita dosahovala např. v roce 1921 více než 600 zpráv různého rozsahu ročně.¹⁹

Národnostní problematika prostupuje nezanedbatelným počtem těchto dokumentů a řadí se k nejdůležitějším tématům. Zprávy zabývající se touto tematikou patří k těm obsáhlejší a mnohdy poskytují velmi detailní analýzu dění. Autor do nich však často promítal osobní názory, které souzněly s oficiální rétorikou germanofilního tábora. Španělsko sice na jednu stranu během první světové války, i bezprostředně po ní pokračovalo v neutrální zahraniční politice orientované na Francii a Velkou Británii, nicméně už během války se španělská společnost rozdělila na dvě skupiny. Tradiční pravice, kterou ve Španělsku reprezentovala šlechta, církev a armáda, se postavila na stranu Ústředních mocností,²⁰ levicové síly zase doufaly ve vítězství Dohody. Bouřlivá polemika mezi oběma názorovými tábory probíhala i na dvoře Alfonse XIII., kde se koncentrovala španělská šlechta, a tedy i významné množství právě germanofilů. Vůdčí postavení mezi nimi zastávala „královna matka“ Marie Kristina Habsbursko-Lotrinská,²¹ která se narodila v moravských Židlochovicích a i po rozpadu Rakouska-Uherska svým habsburským příbuzným horlivě pomáhala.²² Překreslení mapy Evropy ve Versailles navíc znamenalo tak závažnou změnu, že ne všichni evropští diplomaté se s ní dokázali ztotožnit, tím méně reprezentanti tradičních monarchií. Vždyť určitá nostalgie po „starých časech“ často doprovázená sympatiemi vůči německé menšině rezonovala i mezi diplomaty jednoho z hlavních československých spojenců, Velké Británie.²³

¹⁶ AGA, AMAEC, kart. 12/3234.

¹⁷ AGA, AMAEC, kart. 12/3541 a 12/3542.

¹⁸ Archiv Ministerstva zahraničních věcí v Praze (dále jen AMZV), fond Diplomatický protokol, kart. 20, Program nástupních audiencí 20. a 21. srpna 1925.

¹⁹ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434.

²⁰ AVILÉS FARRÉ, Juan – ELIZALDE PÉREZ-GRUESO, María Dolores – SUEIRO SEOANE, Susana: *Historia política de España: 1875–1939*. Madrid 2002, s. 246.

²¹ MORADIELLOS, Enrique: *La política europea 1898–1939*. Ayer. La política exterior de España en el siglo XX 13, 2003, č. 49, s. 64.

²² HAMANN, Brigitte (ed.): *Habsburkové: životopisná encyklopedie*. Praha 2001, s. 294–296.

²³ DEJMEK, Jindřich: *Nenaplněné naděje: politické a diplomatické vztahy Československa a Velké Británie od zrodu První republiky po konferenci v Mnichově (1918–1938)*. Praha 2003, s. 19, 44 aj.

Nutno však dodat, že Erice se při vypracování zpráv odkazoval na různé otevřené zdroje. Nejvíce vycházel z dobového tisku napříč širokým názorovým spektrem, ať už českých nebo německých periodik (Národní politika, Tribuna, Čas, Venkov, Rudé právo, Prager Tagblatt, Lidové noviny aj.). Převrat generála Prima de Rivery v září 1923, jehož cílem nebylo svržení monarchie, nýbrž vlády,²⁴ neměl na jeho činnost vyslance žádný vliv.

Česko-německé vztahy se staly ústředním motivem hned jednoho z prvních výstupů, které Erice po svém uvedení do funkce koncipoval. Jeho první pocity z česko-německého soužití vyznívají spíše jako povzdech nad vypjatým českým patriotismem a nacionalismem. Odrážela se zde určitá kritika jazykového zákona přijatého v únoru 1920,²⁵ a to navzdory faktu, že menšinám zajistil větší práva, než po Československu vyžadovala saint-germainská smlouva a příliš se nelišil od jazykových zákonů aplikovaných v té době jinými státy.²⁶ Otázku národnostního smíru pokládal za jeden z nejdůležitějších faktorů a zároveň poukazoval na nedůvěryhodnost pojmu československá národnost. Slováky pak považoval za nepřátelské vůči novému režimu, což můžeme doložit následující citací: „Toto je další z nejdůležitějších faktorů, které ztěžují konsolidaci heterogenního konglomerátu, který se nazývá československý národ, jestliže zde máme 4 miliony Němců, kteří mezi 14 miliony státních příslušníků reprezentují více než 28 %. Za předpokladu, že k tomu připočteme Slováky téměř zcela nepřátelské vůči aktuálnímu režimu, vychází nám z toho česká menšina (tvořená Prahou a jejím regionem) vládnoucí zbytku země.“²⁷

Nutno podotknout, že jeho soudy nad odolností Československa vůči národnostním sporům mnohdy poskytovaly zkreslené údaje, porovnáme-li například Ericeho čísla s výsledky sčítání lidu z února roku 1921 (které však ještě nemohl mít k dispozici), podle nichž Češi jako národnost (i bez Slováků) získaly sice slabou, ale nadpoloviční většinu. Také se k německé národnosti přihlásilo menší množství, než udal Erice,²⁸ což však lze vysvětlit vyšším procentuálním podílem Němců při volbách do parlamentu v roce 1920, než uvedlo sčítání.²⁹

²⁴ BEN-AMI, Shlomo: *The Dictatorship of Primo de Rivera: A Political Reassessment*. Journal of Contemporary History 12, 1977, č. 1, s. 65.

²⁵ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Erice z 30. července 1920.

²⁶ TÓTH, A. – NOVOTNÝ, L. – STEHLÍK, M.: *Národnostní menšiny*, s. 276–277.

²⁷ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Erice z 1. října 1920.

²⁸ Dle sčítání lidu z roku 1921 se k československé národnosti přihlásilo 65,5 % (z toho 14,5 % ke slovenské), k německé pak 23,3 %. PETRÁŠ, R.: *Menšiny*, s. 268.

²⁹ V parlamentních volbách roku 1921 byl Němců větší podíl než při sčítání lidu, v němž se zohlednila i procentuálně silnější generace Čechů, která se voleb kvůli nízkému věku ještě nemohla zúčastnit. BRÜGEL, J. W.: *Češi a Němci*, s. 248.

Vyslanectví se po celou dobu svého působení zajímalo o účast německých reprezentantů v parlamentu. Především upozorňovalo na hrozbu pan-germánského hnutí, s nímž mnozí němečtí senátoři a poslanci sympatizovali.³⁰ Incidenty v Národním shromáždění často souvisely s děním v ulicích, které se taktéž stalo ústředním tématem elaborátů.

V roce 1920 se tak vyslanectví zajímalo o bouře související s odmítáním povinných odvodů v německých příhraničních oblastech.³¹ Ještě podrobněji v témže roce Erice analyzoval listopadové protiněmecké manifestace v Praze a současně probíhající protičeské demonstrace v Chebu, Teplicích a v Liberci, za jejichž rozhořením stálo stržení sochy císaře Josefa II. v Teplicích československými legionáři.³² Z bouřlivých událostí vinil Erice především legionáře a jejich nedisciplinovanost. Se stejnou pečlivostí Erice zdokumentoval ohlas teplických událostí v parlamentu. Barvitě popsal poněkud bizarní obstrukce, při nichž němečtí poslanci tloukli do lavic, hvízdali a sborově notovali „Wacht am Rhein“.³³ Ač okolnosti incidentu mohou vyznívat komicky, tato příhoda na nějaký čas přerušila linii utvářejícího se německého aktivismu.³⁴ Ve druhé polovině listopadu 1920, kdy lidové bouře utichly, se v Ericeho komentářích naplno projevovalo jeho germanofilské smýšlení. Dle jeho názoru, k uklidnění poměrů došlo díky uvědomění si Čechů, že většinu průmyslu vlastní Němci, kteří mohli vládě znesnadnit podmínky při konsolidaci veřejných financí.³⁵ Erice se v tomto okamžiku nejenže stavěl spíše na stranu Němců, ale dokonce zpochybnil vznik Československa v tehdejších hranicích. Za viníky označil vítězné mocnosti.³⁶

Česko-německé nepokoje zaměstnávaly Ericeho i po celý rok 1921. Násilnosti přičítal jak vládě, tak vypjatému českému nacionalismu. Především považoval za nelogické snažit se donutit Němce z regionů jako Chebsko, Teplicko, Liberecko a Ústecko, aby se podvolili pražskému vedení, když otázka

³⁰ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Erice z 20. října 1920.

³¹ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Erice z 28. srpna 1920 srovnej s *Důsledky německé protiodvodní agitace*. Lidové noviny, č. 401, 14.8.1920, s. 3.

³² AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Erice z 16. listopadu 1920, Telegram P. S. de Erice z 20. listopadu 1920, Zpráva P. S. de Erice z 23. listopadu 1920 a Zpráva P. S. de Erice z 30. listopadu 1920; srovnej s *Teplický Josef II.* Lidové noviny, č. 563, 12. 11. 1920, s. 4 či *Věc císaře Josefa II.* Lidové noviny, č. 561, 11. 11. 1920, s. 3.

³³ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Erice z 16. listopadu 1920.

³⁴ KURAL, V.: *Konflikt*, s. 44.

³⁵ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Erice z 30. listopadu 1920.

³⁶ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Erice z 23. listopadu 1920.

národního sebeurčení byla určujícím faktorem při vzniku Československa.³⁷ V této myšlence ho utvrdily i manifestace, které se odehrály v srpnu roku 1921 v Ústí nad Labem a vyžádaly si několik lidských ztrát. Pohřby obětí ústeckých bouří provázela další masová shromáždění, jichž využila německá politická reprezentace k exaltovaným proslovům prodchnutým pangermánskou ideologií.³⁸ Výše popsané okolnosti Ericheho utvrdily v názoru, že jakmile se Německo vzchopí, dojde ke korekci hranic severočeských regionů.³⁹ V jeho postojích ho nepřesvědčil ani rozhovor s Edvardem Benešem, který zaujal smírlivý postoj s touto menšinou a informoval ho o úmyslu nabídnout Němcům účast ve vládě.⁴⁰

Erice také bedlivě sledoval vývoj v armádě, jež se mu zdála až příliš početná. Zejména upozorňoval na přítomnost německého živlu, o jehož loajalitu vůči Československu v případě válečného konfliktu s Německem pochyboval.⁴¹ Nedůvěra v potenciální bojeschopnost armády se však rozplynula v říjnu/listopadu roku 1921 v souvislosti s vyhlášením mobilizace při druhém pokusu Karla Habsburského o restauraci v Maďarsku (s nímž mimo jiné sympatizoval),⁴² a která i díky německé podpoře v parlamentu proběhla nad očekávání spořádaně.⁴³ Ve zprávě, v níž Ericheho sekretář José de Cárcer y Lassance rekapituloval česko-německé vztahy za rok 1921, se pak objevil první náznak důvěry v možnou národnostní konsolidaci. Úspěchy na poli česko-německého usmiřování přičítal i aktivní snaze Edvarda Beneše.⁴⁴

Rok 1922 ve zprávách vyzníval klidněji. V podstatě za nejdůležitější událost, jež ovlivnila budování česko-německého smíru, Erice považoval sjezd Společnosti pro Společnost národů konající se v červnu 1922 v Praze.⁴⁵ Na něm došlo ke schválení rezolucí týkajících se rozšíření menšinových práv, což československá, polská, jihoslovanská a rumunská delegace odmítly vzhledem k ne-

³⁷ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Eriche z 9. června 1921.

³⁸ *Das Begräbnis des dritten Todesopfers*. Prager Tagblatt, č. 189, 13. 8. 1921, s. 3–4.

³⁹ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Eriche z 10. srpna 1921.

⁴⁰ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Eriche z 17. srpna 1921.

⁴¹ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Eriche z 23. května 1921.

⁴² O možnosti restaurace Habsburků Erice soudí, že Karel by alespoň byl zárukou pořádku, který by rovněž přispěl ke zlepšení politické a ekonomické situace Maďarska. AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva P. S. de Eriche z 25. října 1921.

⁴³ KÁRNÍK, Zdeněk: *České země v éře první republiky. Díl první. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918–1929)*. Praha 2003, s. 168.

⁴⁴ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1434, Zpráva J. de Cárcera y Lassance z 6. prosince 1921.

⁴⁵ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1435, Zpráva P. S. de Eriche z 10. června 1922 a z 28. června 1922.

obvyklému způsobu hlasování před ukončením debaty, což jim znemožnilo se k rezolucím vyjádřit. Zmíněné delegace pak ze sjezdu demonstrativně odešly.⁴⁶ Výše popsané události vyústily v obstrukce německých poslanců v parlamentu znemožňující projednávání důležitých zákonů.⁴⁷

Po relativně pokojném roce 1922 španělský zastupitelský úřad znovu začaly zaměstnávat lokální nepokoje. Rozbuškou vedoucí k prvním německým manifestacím byla hned v úvodu roku 1923 rúrská krize.⁴⁸ Ještě větší zájem španělských diplomatů však vzbudilo schválení Zákona na ochranu republiky senátem 17. března téhož roku.⁴⁹ Erice ve své zprávě kvitoval, jakým způsobem se mladá republika dokázala vypořádat s nepřátelskými vlivy, což mohlo vést ke kýžené konsolidaci země.⁵⁰ Naopak, už jen zpovzdálí sledoval jarní německý protestní mítink v Karlových Varech,⁵¹ a to navzdory plamennému proslovu Rudolfa Lodgmana, v němž své věrné spolupracovníky národní socialisty označil za zrádce.⁵² Ač karlovarskému projevu Erice prakticky nevěnoval pozornost, české deníky si všimly obratu v česko-německých vztazích od negativistické politiky prosazované Lodgmanem směrem k pragmatictější politice.⁵³ Toto směřování se více projevilo ve volbách do obecních rad v říjnu téhož roku, v nichž aktivistické strany obdržely podstatně více hlasů než strany negativistické.⁵⁴ Erice však zatím žádnou změnu atmosféry nezaregistroval. Ještě v létě 1923 zastával názor, podle něhož v Československu nebylo možné hovořit o národnostní konsolidaci a v případě válečného konfliktu by se Němci zajisté přidali k Německu a Slováci s Rusíny k Maďarsku.⁵⁵

Mírnou změnu Ericeho postojů můžeme vypořádat až na podzim následujícího roku, a to ve zprávě, v níž se zmínil o proslovu profesora Bruna Kafky z Deutsche demokratische Freiheitspartei⁵⁶ vybízejícího ke spolupráci

⁴⁶ Kongres Společnosti pro Svaz národů v Praze. Tribuna, č. 130, 7. června 1922, s. 1–2.

⁴⁷ Neslýchané bouře v parlamentě. Tribuna, č. 145, 24. června 1922, s. 1–2.

⁴⁸ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1435, Zpráva P. S. de Erice z 23. února 1923.

⁴⁹ Národní shromáždění. Senát schválil zákon na ochranu republiky. Lidové noviny, č. 138, 18. března 1923, s. 4.

⁵⁰ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1435, Zpráva P. S. de Erice z 22. března 1923.

⁵¹ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1435, Zpráva P. S. de Erice z 29. března 1923.

⁵² Lodgman in Karlsbad. Prager Tagblatt, č. 69, 24. 3. 1923, s. 2.

⁵³ Viz například články: KLÍMA, K. Z.: *Z posledních dnů*. Lidové noviny č. 164, 1. dubna 1923, s. 2 či *O česko-německou shodu*. Tribuna, č. 76, 1. dubna 1923, s. 2.

⁵⁴ KURAL, V.: *Konflikt*, s. 57.

⁵⁵ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1435, Zpráva P. S. de Erice z 28. června 1923.

⁵⁶ Německá demokratická svobodomyšlná strana

s českými politickými stranami.⁵⁷ V jednom ze svých listopadových výstupů pak separatistické tendence přičetl vlivu komunistické ideologie řízené z Moskvy, která však měla na Československo i díky vyspělému zákonodárství v sociální oblasti stále menší vliv.⁵⁸ V posledním roce Ericeho úřadování ustoupila tematika česko-německých sporů do pozadí. Jediným okamžikem první poloviny roku 1925, jenž vzbudil ve španělských diplomatech zájem, byla reakce Československa na německý projekt Rýnského garančního paktu. Německé návrhy, které vešly ve veřejnou známost na počátku března, sice nevyvolaly v českém tisku (na rozdíl od polského) žádný poprask, a i Edvard Beneš se k nim veřejně vyjadřoval veskrze pozitivně,⁵⁹ legační rada Cárcer y Lassance správně vytušil jejich potenciální třaskavost. Zejména vyjádřil obavy o budoucí hranice ryze německých průmyslových regionů na severu Čech a na Hlučínsku.⁶⁰

Po Ericeho odchodu z Prahy se do konce Riverovy diktatury v lednu roku 1930 ve funkci vyslance vystřídali tři diplomaté, a to Daniel Carballo y Prat, conde de Pradere,⁶¹ Santiago Méndez de Vigo y Méndez de Vigo⁶² a Joaquín de Ezpeleta y Montenegro.⁶³ Hned první z nich notně omezil frekvenci zpráv zasílaných do Madridu, které i po obsahové stránce působí stroze.⁶⁴ Navíc se zpočátku svého krátkého působení, spíše než k československému dění, vyjadřoval k neutěšeným podmínkám vyslanectví. Až do konce března roku 1926, kdy se sídlo vyslanectví přesunulo na adresu Cihelna 4,⁶⁵ totiž vyslanecký úřad nedisponoval vlastními prostory.⁶⁶ Špatné materiální podmínky, na něž si diplomaté v Praze za Riverovy éry neustále stěžovali, pak pravděpodobně stály

⁵⁷ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1436, Zpráva P.S. de Erice z 26. října 1924.

⁵⁸ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1436, Zpráva P.S. de Erice z 10. listopadu 1924.

⁵⁹ BŘACH, Radko: *Československo a Evropa v polovině dvacátých let*. Praha 1996, s. 106–113.

⁶⁰ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1436, Zpráva J. de Cárcera y Lassance z 20. března 1925.

⁶¹ Pověřovací listiny byly předány 21. srpna 1925. AMZV, fond Diplomatický protokol, kart. 20, Program nástupních audiencí 20. a 21. srpna 1925.

⁶² Pověřovací listiny byly předány 20. července 1926. AMZV, fond Diplomatický protokol, kart. 20, Program nástupních audiencí 20. července 1926.

⁶³ Pověřovací listiny byly předány 9. června 1927. AMZV, fond Diplomatický protokol, kart. 20, Program nástupní audience 9. června 1927.

⁶⁴ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1436 a H2354.

⁶⁵ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1436, Zpráva D. C. y Prata z 30. března 1926.

⁶⁶ Po Ericeho odchodu z Prahy byl vypovězen byt, v němž sídlila španělská legace. Jeho nástupce až do dubna 1926 působil v provizorních podmínkách. MONTILLA AMADOR, Luis: *Las Relaciones entre España y Checoslovaquia en la etapa de entreguerras (1919–1936)*. Madrid 2020, s. 161 (nepublikovaná disertační práce).

i za častými personálními obměnami ve funkci vyslance. To však neplatilo o pozici legačního tajemníka. José Cárcer y Lassance vydržel na tomto postu až do roku 1929, kdy ho vystřídal Gaspar Sanz y Tovar, který pak vykonával danou funkci až do okamžiku vypuknutí občanské války ve Španělsku.⁶⁷

Bohužel i česko-německá otázka stála stranou zájmu hraběte de Pradere, zaregistroval ji pouze v souvislosti s volbami v listopadu roku 1925. Nicméně přiznal, že není schopen se v systému německého politikaření zorientovat.⁶⁸

Ani jeho nástupce Santiago Méndez de Vigo y Méndez de Vigo nebyl v komentářích sdílnější.⁶⁹ Snad se na tom podepsal fakt, že již v době svého nástupu do Prahy nepočítal s delším pobytem zde a jakožto přítel Prima de Rivery se poohlížel po prestižnější funkci.⁷⁰ Nicméně otázka soužití jednotlivých národností v Československu se v ne příliš frekventovaných výstupech objevuje v konkrétnějších obrysech. Na poli česko-německých vztahů se věnoval nejostřejším tématům, k nimž bezesporu patřila německá účast ve Švehlově vládě, která se utvořila 12. října 1926.⁷¹ Práci vlády pokládal za velmi plodnou a obdivoval rychlost, s níž došlo ke schválení důležitých zákonů.⁷² Rovněž shledával pozitivním okamžikem oslavy 28. října, jichž se poprvé zúčastnila jak německá, tak maďarská menšina.⁷³

Obsáhlé analýzy se vrací až s příchodem Joaquína de Ezpeleta y Montenegro do funkce vyslance. Sice v počtu zpráv zasílaných do Madridu Ericheho ani zdaleka nepředčil, nicméně oproti svým dvěma předchůdcům poskytoval detailnější pohled na aktuální dění. Dle nízké frekvence zpráv monitorujících česko-německé soužití, však lze usuzovat, že danou tematiku nepovažoval za prioritní. Pozitivně hodnotil především změnu politického kurzu směrem ke kooperaci s menšinami, což se odrazilo nejen při oslavách desetiletého výročí od vzniku republiky,⁷⁴ ale projevovalo se každodenně na půdě

⁶⁷ AGA, AMAEC, kart. 12/3285 a kart. 12/3885.

⁶⁸ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H1436, Zpráva D. C. y Prata z 4. září 1925.

⁶⁹ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H2354.

⁷⁰ AMZV, fond Diplomatický protokol, kart. 20, Zpráva Adolfa Berky z 17. června 1926.

⁷¹ *Nová Švehlova vláda za účasti Němců*. Lidové noviny, č. 517, 13. října 1926, s. 1.

⁷² AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H2354, Zpráva M. de Viga z 2. ledna 1927.

⁷³ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H2354, Zpráva M. de Viga z 28. října 1926.

⁷⁴ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H2354, Zpráva J. de Ezpeleta y Montenegro z 2. listopadu 1928.

parlamentu⁷⁵ či vlády.⁷⁶ Stranou zájmu nezůstaly ani volby do zemských zastupitelstev v prosinci 1928,⁷⁷ jejichž výsledky dle Ezpeletova názoru prohloubily nutnost intenzivnější česko-německé spolupráce.⁷⁸

Relativně poklidnou národnostní situaci narušilo v roce 1929 Německo, jež rozvinulo v rámci Společnosti národů (dále jen SN) rozpravu na téma ochrany menšin.⁷⁹ Malá dohoda v této diskuzi rezolutně odmítla další rozšiřování práv minorit, a to i ze strachu, že by se menšinová politika mohla stát nástrojem cizích mocností k ovlivňování politik jednotlivých států.⁸⁰ Téma práv národnostních menšin rezonovalo i na schůzi Malé dohody v Bělehradu v květnu téhož roku, jejíž průběh španělské vyslanectví bedlivě sledovalo. Stejně tak monitorovalo i ohlas v českém tisku. Ezpeleta si v novinách především všímal množství nepříznivých komentářů vůči všemu, co by mohlo usnadnit menšinám bránit svá práva v rámci SN.⁸¹ Konečná červnová jednání na půdě SN sice nepřinesla nic nového, ale vyvolala pobouření německého tisku a předzvěst toho, že se Německo bude k otázce ochrany menšin v budoucnu vracet.⁸² Společně s dořešením problému v SN utichly i zprávy týkající se česko-německých vztahů. Ezpeleta je dokonce nereflektoval ani při analýze výsledků říjnových parlamentních voleb, což lze vysvětlit přibližným zachováním poměru mezi aktivistickými a negativistickými stranami.⁸³

⁷⁵ Velmi kladně hodnotí vítězství aktivistických tendencí nad negativistickými. AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H2354, Zpráva J. de Ezpelety y Montenegro z 15. prosince 1927.

⁷⁶ Za důležitý obrat směrem k uklidnění česko-německých vztahů považuje obsazení Ministerstva školství a národní osvěty Antonem Štefánkem v únoru roku 1929. AHMAE, fond Correspondencia, sign. H2354, Zpráva J. de Ezpelety y Montenegro z 9. března 1929.

⁷⁷ *Volby do zemských zastupitelstev roku 1928*. Praha 1929, s. 7.

⁷⁸ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H2354, Zpráva J. de Ezpelety y Montenegro z 10. prosince 1928.

⁷⁹ PETRÁŠ, R.: *Menšiny*, s. 68–69.

⁸⁰ *Londýnské porady Tří o menšinách*. Lidové noviny, č. 224, 3.5.1929, s. 3.

⁸¹ AHN, AHMAE, fond Correspondencia, sign. H2354, Zpráva J. de Ezpelety y Montenegro z 20. května 1929.

⁸² PETRÁŠ, R.: *Menšiny*, s. 69–70.

⁸³ KÁRNÍK, Z.: *České země v éře první republiky*. Díl první, s. 559.

3. Španělské vyslanectví v Praze v období druhé republiky (1931–1936)

Druhou španělskou republiku do okamžiku vypuknutí občanské války reprezentovali další tři vyslanci: Buenaventura Caro y del Arroyo,⁸⁴ jemuž byla tato funkce svěřena ještě králem Alfonsem XIII. a ve své funkci přetrval ještě několik měsíců po změně režimu; Francisco Agramonte y Cortijo⁸⁵ a Luis García Guijarro.⁸⁶

První jmenovaný nepatřil mezi výrazné diplomaty. Jako bývalý představitel monarchistického zřízení se stával stále častěji terčem kritiky španělských levicových představitelů, což pravděpodobně uspíšilo jeho odchod z Prahy⁸⁷ a vyústilo ve svření vyslaneckého postu kandidátovi, jenž lépe odpovídal republikánským představám. Celé působení vyslance Buenaventury Caro y del Arroyo poznamenala hospodářská krize. Legační rada Gaspar Sanz y Tovar však Madrid ještě v březnu 1931 ujišťoval, že Československo snáší dopady krize nejlépe z regionu.⁸⁸ Zhoršení situace v Československu španělští diplomaté reflektovali až v souhrnné zprávě na konci roku 1931.⁸⁹ Nicméně během působení Cara y del Arroyo v Praze diplomatické výstupy neregistrovaly zhoršení česko-německých vztahů v souvislosti s hospodářskou krizí.

S novým španělským vyslancem v Praze, Franciscem Agramontem y Cortijem, se vrátila i lepší znalost československých poměrů a s tím i detailnější analýzy. Jeho uvedení do funkce španělského vyslance v Praze se setkala s velmi pozitivním ohlasem i ze strany Československa.⁹⁰ Nový vyslanec se ukázal být po svém příjezdu do Prahy jako velmi akceschopný. Již v dubnu roku 1932 přesunul sídlo vyslanectví na novou adresu: Božetěchova 14.⁹¹

V listopadu roku 1932 si pak Agramonte y Cortijo od karlovarského konzula Arnolda Loranda vyžádal podrobný popis hospodářské situace v tamním

⁸⁴ Pověřovací listiny byly předány 31. července 1930. AMZV, fond Diplomatický protokol, kart. 20, Program nástupní audience 31. července 1930.

⁸⁵ Pověřovací listiny byly předány 3. března 1932. AMZV, fond Diplomatický protokol, kart. 20, Program nástupní audience 3. března 1932.

⁸⁶ Pověřovací listiny byly předány 25. června 1935. AMZV, fond Diplomatický protokol, kart. 20, Zpráva Kanceláře prezidenta republiky MZV ze dne 4. července 1935.

⁸⁷ Na stránkách časopisu *Crisol* byl Buenaventura Caro y del Arroyo opakovaně verbálně napadán španělským akademikem a levicovým politikem Ginésem Gangou y Tremiñem. Podrobněji viz MONTILLA AMADOR, L.: *Las Relaciones entre España y Checoslovaquia*, s. 250–251.

⁸⁸ AGA, AMAEC, kart. 82/2059, Zpráva B. Cara y del Arroyo z 10. února 1931.

⁸⁹ AGA, AMAEC, kart. 82/1960, Zpráva B. Cara y del Arroyo z 23. prosince 1931.

⁹⁰ AMZV, fond Diplomatický protokol, kart. 20, Zpráva Vlastimila Kybala z 16. ledna 1932.

⁹¹ *Die spanische Gesandtschaft in Prag*, Prager Presse, č. 97, 8.4.1932, s. 5.

regionu. Hovořilo se v něm o neutěšených podmínkách německého obyvatelstva a rovněž sloužil k hledání obchodních příležitostí, jichž by Španělsko mohlo využít.⁹²

Naprosté prozření a znovuzařazení národnostní otázky mezi nejdůležitější témata přišlo s nástupem Adolfa Hitlera v roce 1933 k moci. Vyslanectví pečlivě monitorovalo narůstající nervozitu v českých zemích, která zesílila během procesu s příslušníky nacistické organizace Volkssport. Ačkoliv účastníci soudního řízení vyvázli jen se symbolickými tresty, celý proces našel širokou odezvu nejen u veřejnosti, ale i u politických špiček,⁹³ a to i kvůli podezření, že v pozadí případu stáli reprezentanti německých negativistických stran DNSAP⁹⁴ a DNP.⁹⁵ I kvůli tomu došlo ještě na konci roku 1933 k pozastavení činnosti DNP a k rozpuštění DNSAP.⁹⁶ Agramonte y Cortija pak s nelibostí sledoval, jak se nacistická ideologie stává více populární nejen mezi mládeží, ale i v německých intelektuálních kruzích.⁹⁷ Velmi pozitivně tak kvitoval tak snahu vlády zachovat maximální národnostní soudržnost, což se nejvíce projevilo při oslavách 28. října téhož roku.⁹⁸

V první polovině roku 1934 sice česko-německá tematika znovu ustoupila do pozadí, nicméně projev Konrada Henleina v České Lípě v říjnu 1934, na němž zaznělo programové prohlášení Sudetendeutsche Heimatfront (dále jen SH), obrátilo pozornost vyslanectví znovu k této problematice. Navzdory faktu, že se Henlein na Českolipském sjezdu jednoznačně přihlásil k loajalitě k Československu a přislíbil pokračování v aktivistické politice,⁹⁹ legační rada Sanz y Tovar zmínil své obavy z budoucího vývoje. Nicméně ještě na podzim roku 1934 vyslanectví Henleinův volební potenciál hluboce podceňovalo. Obrat nastal až před květnovými volbami v roce 1935. Jestliže legační rada Henleinovi v listopadu 1934 přisuzoval neschopnost oslovit masy dělníků a levicově orientovaný elektorát,¹⁰⁰ před volbami v něm viděl člověka, který má dar strhnout početné německé masy. Ačkoliv ho považoval za německého

⁹² AGA, AMAEC, kart. 82/1960, Zpráva F. Agramonteho y Cortija z 10. listopadu 1932.

⁹³ KÁRNÍK, Zdeněk: *České země v éře první republiky*. Díl druhý. *Československo v krizi a ohrožení (1930–1935)*. Praha 2018, s. 126–128.

⁹⁴ Deutsche nationalsozialistische Arbeitspartei – Německá nacionálně socialistická dělnická strana.

⁹⁵ Deutsche Nationalpartei – Německá nacionální strana.

⁹⁶ KURAL, V.: *Konflikt*, s. 117.

⁹⁷ AGA, AMAEC, kart. 82/2059, Zpráva F. Agramonteho y Cortija z 28. června 1933.

⁹⁸ AGA, AMAEC, kart. 82/2059, Zpráva č. F. Agramonteho y Cortija z 31. října 1933.

⁹⁹ TÓTH, A. – NOVOTNÝ, L. – STEHLÍK, M.: *Národnostní menšiny*, s. 66–69.

¹⁰⁰ AGA, AMAEC, kart. 82/2059, Zpráva G. Sanz y Tovar z 10. listopadu 1934.

lídra voleb, ještě v květnové predikci mu přisoudil zisk kolem 35 mandátů.¹⁰¹ Výsledek voleb, v nichž SdP¹⁰² obdržela nejvíce hlasů ze všech stran a v poslanecké sněmovně získala 44 mandátů, zaskočil nejen československou veřejnost, ale i zahraničí.¹⁰³ Ne méně pak španělskou legaci. Ač legační rada sám na počátku španělské občanské války přešel na Francovu stranu a spíše tíhnul k pravicovému smýšlení, dle jeho slov dané výsledky nemohly v žádném směru přispět k politické stabilitě země.¹⁰⁴ V podobném duchu se nesla i zpráva hodnotící výsledky voleb do senátu. Sanz y Tovar zde ještě podrobněji zmínil příčiny úspěchu německých nacionalistů. Ty viděl jak v hospodářské krizi, tak ve snaze vlády o přílišný centralismus.¹⁰⁵

Po odvolání Agramonteho y Cortija MZV v červnu 1935 jen s velkými obavami vyhlíželo nástup nového vyslance Luise García Guijarry,¹⁰⁶ poslance za konzervativní tradicionalistickou regionální stranu, jehož působení v Praze prosadil španělský katolický blok CEDA.¹⁰⁷ Navzdory jeho osobnímu zájmu o Československo, budil ve zjitřené atmosféře rozpínajícího se nacismu ve střední Evropě nedůvěru svým tradicionalistickým přesvědčením.¹⁰⁸ Luis García Guijarro se však navzdory osobním postojům o československém dění vyjadřoval velmi profesionálně. V oblasti česko-německých vztahů si zejména všímal přístupu československých politiků k menšinám. Detailně tak například referoval o vystoupení ministerského předsedy Milana Hodži v parlamentu v prosinci roku 1935.¹⁰⁹

Posledním velkým tématem, jímž se Guijarro ve své funkci zabýval, a které zjitřilo již tak napjatou atmosféru v Československu, bylo zvolení bývalých špiček DNSAP Hanse Krebse a Rudolfa Junga poslanci v Reichstagu. Proti jejich zvolení, vzhledem k jejich stále ještě trvajícím československé příslušnosti, protestoval vyslanec Vojtěch Mastný u německé vlády. Nicméně jeho intervence

¹⁰¹ AGA, AMAEC, kart. 82/3119, Zpráva G. Sanz y Tovar z 10. května 1935.

¹⁰² Sudetendeutsche Partei – Sudetoněmecká strana (dříve Sudetendeutsche Heimatfront).

¹⁰³ KÁRNÍK, Z.: *České země v éře první republiky. Díl druhý*, s. 496.

¹⁰⁴ AGA, AMAEC, kart. 82/3119, Zpráva č. G. Sanz y Tovar z 21. května 1935.

¹⁰⁵ AGA, AMAEC, kart. 82/3119, Zpráva č. G. Sanz y Tovar z 24. května 1935.

¹⁰⁶ AMZV, fond Diplomatický protokol, kart. 20, Zpráva Kanceláře prezidenta republiky MZV z 4. července 1935.

¹⁰⁷ CEDA – Confederación Española de Derechas Autónomas byla v posledních volbách před španělskou občanskou válkou nejdůležitější pravicovou silou. LINZ, Juan J. – DE MIGUEL, Jesus M.: *Hacia un análisis regional de las elecciones de 1936 en España*. Revista española de la opinión pública 13, 1977, č. 48, s. 31–32.

¹⁰⁸ AMZV, fond Diplomatický protokol, kart. 20, Zpráva Zdeňka Formánka z 22. února 1935.

¹⁰⁹ AGA, AMAEC, kart. 82/3119, Zpráva L.G. Guijarra z 12. prosince 1935. Srovnej s *Naše ústava a demokracie spočívá na politických stranách*. Venkov, č. 284, 6. 12. 1935, s. 2.

se vzdor zjevnému porušení československo-německé smlouvy o nabývání státní příslušnosti minula účinkem.¹¹⁰ Nutno podotknout, že ve zprávách popisujících daný spor se začínají projevovat Guijarrovy sympatie s německým režimem. Nicméně i přesto, že přístup Československa považoval za přepjatý a postup Německa očividně zlehčoval, daný incident považoval za symptomatický příklad vypjaté atmosféry v Československu.¹¹¹

Jeho nekompromisnost v otázce osobních postojů a znovuzvolení poslancem za pravicovou stranu ve volbách na jaře 1936 pak zřejmě stála za vyslancovým odvoláním v červenci¹¹² a následným odchodem z Prahy v srpnu téhož roku.¹¹³ Legaci po svém odchodu předal Gaspar Sanz y Tovarovi, který se dal k dispozici vládě v Burgosu.¹¹⁴ Luis García Guijarro ukončil pražskou kariéru na prahu tragického konfliktu španělské občanské války. Ten skončil vítězstvím frankistického režimu. Trend autoritativních režimů v Evropě nakonec pohltil i demokratické Československo, jež se ani po dvaceti letech nedokázalo vyrovnat s rakousko-uherským odkazem mnohonárodnostního státu.

4. Závěr

Předložená studie představuje sondu do fungování španělského zastupitelského úřadu v Praze, jejímž hlavním cílem bylo ozřejmit vnímání česko-německých vztahů španělskými diplomaty. Jak frekvence, tak propracovanost situačních zpráv kolísala nejen v závislosti na osobní angažovanosti a profesionalitě diplomatů, ale i na době, v níž byly zpracovány. Jednoznačně za nejpłodnější období můžeme označit prvních pět let od zřízení španělského zastupitelského úřadu v Praze a mezi ústřední témata patřily národnostní nepokoje zejména v příhraničních oblastech či etablování německého elementu v československé politice. Ericheho následovníci, a to až do konce Riverova autoritářského režimu v roce 1930, kteří se v Praze vystřídali během pěti let tři, nedokázali Ericemu v počtu zasílaných zpráv konkurovat. Časté personální změny a nedostatečné materiální zabezpečení se negativně projevíly i na obsahové kvalitě zpráv zasílaných v období do konce Riverovy diktatury. Navíc v Československu došlo v daném

¹¹⁰ *Československý protest v Berlíně*. Lidové noviny, č. 167, 1. 4. 1936, s. 3.

¹¹¹ AGA, AMAEC, kart. 82/3119, Zpráva L.G. Guijarra z 6. dubna 1936 a 12. dubna 1936.

¹¹² AMZV, fond Diplomatický protokol, kart. 20, Zpráva Roberta Fliedera z 8. června 1936; Odvolací listina zasláná španělským prezidentem prezidentu Československa z 17. července 1936.

¹¹³ AMZV, fond Diplomatický protokol, kart. 20, Nóta L. G. Guijarra československému ministru zahraničí z 5. srpna 1936.

¹¹⁴ AMZV, fond Diplomatický protokol, kart. 20, Nóta z 5. srpna 1936.

období k relativnímu uklidnění poměrů, což do jisté míry vysvětluje ustoupení národnostní otázky do pozadí. I Buenaventura Caro y del Arroyo pokračoval ve své práci ve stejném duchu jako před vyhlášením druhé španělské republiky. Otázka česko-německé problematiky se dostala do popředí až s příchodem Francisca Agramonte y Cortija a zájem o ni zesílil po nástupu Adolfa Hitlera k moci. Agramonte si všímal nejen houstnoucí atmosféry v Československu, ale především pečlivě monitoroval vzestup osobnosti Konrada Henleina a jeho SdP. V ostražitosti vůči německé menšině nepolevoval ani poslední z vyslanců působící v Praze před vypuknutím španělské občanské války, Luis García Guijarro. Ač se sám netajil pravicovým smýšlením, otázku minorit v Československu považoval taktéž za určující.

Czech-German Relations During the First Czechoslovak Republic Through the Eyes of the Spanish Embassy in Prague

Abstract

Czechoslovakia, as the successor state of Austria-Hungary, inherited numerous problems. One of the most difficult was undoubtedly the question of the coexistence of minorities in a common state; in particular, the German minority had a considerable impact on the cohesion of the state. As a result, the newly established foreign embassies in Prague monitored the relations between Czechs and Germans closely throughout the entire period of the First Republic. The development of Czech-German relations was also monitored by the Spanish embassy, and this topic became one of the most commented on in the reports sent by diplomats to Madrid. The present study therefore provides an insight into the functioning of the Spanish embassy in Prague during this period. It focuses not only on the frequency of such reports, but also analyses what topics diplomats paid attention to. The study also takes into account the effects of both the changes in the political regime in Spain between the founding of Czechoslovakia and the outbreak of the Civil War and the high turnover.

Keywords: German minority; Spanish embassy in Prague; diplomacy; national unrest; minorities

Mgr. Klára Staňková

Klára Staňková holds a master's degree in history and Spanish Philology from Palacký University Olomouc (2015). She is currently a PhD candidate in Historical Sciences in Olomouc. Her research focuses on military history and international relations in the twentieth century.

e-mail: klara.stankova02@upol.cz